

LAHDEN TYÖLLISYYSPALVELUJEN PALVELUSUUNNITELMA 2024

Palvelusuunnitelma kuvaa, kuinka vuonna 2025 alkaen kunnille siirtyvien lakisääteisten TE-palvelujen, niitä täydentävien palvelujen sekä tukipalveluiden toiminnot järjestetään ja tuotetaan Lahden kaupungilla vuodesta 2025 eteenpäin.

Palvelusuunnitelma toimii sekä lyhyen että pitkän aikavälin tiekarttana siihen, miten Lahden työllisyyspalvelujen tulee vuodesta 2025 edetä palvelutuotannon toteuttamisessa ja kehittämisessä.

Työllisyyspalvelujen palvelusuunnitelma

Sisällys

Työllisyyspalvelujen palvelusuunnitelma	2
Tiivistelmä	3
Johdanto.....	4
TE24-uudistuksen taustaa.....	4
Uudistuksen tavoitteet	5
Kyselyt ja haastattelut palvelusuunnitelman kivijalkana	6
Työllisyyspalvelujen keskeiset linjaukset.....	6
Työllisyyspalvelujen budjetti.....	6
Kohderyhmä ja palvelut	8
Vapaaehtoiset avustukset.....	9
Palvelujen tuottaminen	10
Lyhyen ja pitkän tähtäimen tiekartta	10
Suositus seuraaviksi kehittämiskohteiksi.....	10
Sosiaalinen vastuu	11
Ekosysteemin hyödyntäminen	11
Osaavan työvoiman saatavuus	12
Muutosvaiheen riskit.....	14
Liitteet	15
Liite 1. kysely.....	15
Liite 2. Haastattelujen kysymykset	15
Liite 3. Kysely khn jäsenille keskeisimmistä linjausehdotuksista	15
Liite 4: Lahden työllisten ja työpaikkojen ennakoitu kehitys 2022–2040.....	15

Tiivistelmä

Vuoden 2025 alusta nykyiset TE-toimistot lakkaavat ja TE-palvelut siirtyvät kunnille tai kuntien muodostamille työllisyysalueille. Tämä palvelusuunnitelma kuvaa, kuinka Lahden kaupungille siirtyvät lakisääteiset TE-palvelut, niitä täydentävät palvelut sekä niitä tukevat toiminnot järjestetään ja tuotetaan vuodesta 2025 eteenpäin.

Palvelusuunnitelmassa linjataan 9 eri otsikon alta työllisyyspalvelujen toimintaa vuodelle 2025:

1. **Budjetti:** työllisyyspalvelujen järjestämisestä aiheutuneita toimintakustannuksia sekä työttömyysetuuksien aiheuttamia kustannuksia tullaan seuraamaan erillisinä kohteina. Palvelutuotannon osalta on lähtökohtaisesti pysyttävä budjetissa.
2. **Kohderyhmät:** Jatkossa työllisyyspalvelut kohdentaa vaikuttavia palveluja ja/tai toimenpiteitä erityisesti nuoriin ja juuri työttömäksi jääneisiin. Näin ehkäistään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja hillitää työttömyysetuuksien kustannusten kasvua.
3. **Palvelut:** Työllisyyspalvelut tulee karsimaan eri kohderyhmille myönnettäviä palveluja, jotka eivät suurella todennäköisyydellä johda pysyvään työllistymiseen tai lisää merkittävästi työnhakijan edellytyksiä siirtyä työelämään.
4. **Vapaaehtoiset avustukset:** Ensi vuoden aikana työllisyyspalvelut tarkastelee nykyisiä avustuksia kriittisesti ja käytössä olevia avustusmuotoja kehitetään edelleen tai lakkautetaan. Samalla pohditaan uusia, vaikuttavampia avustuksia, jotka vastaavat Lahden kaupungin ja TE-uudistuksen tavoitteisiin.
5. **Palvelujen tuottaminen:** Työllisyyspalvelujen ostopalveluissa suositaan innovatiivisia ratkaisuja ja tulosperusteista hankintaa. Kumppanuusmallilla tuotettavia palveluja kehitetään edelleen ensi vuoden aikana, sillä jatkossa palvelujen tuottamisessa tulisi hyödyntää sidosryhmiä ja koko ekosysteemiä entistä enemmän.
6. **Kaupunkitasoiset kehittämiskohteet:** Kaupungin sosiaaliseen vastuuseen, ekosysteemin hyödyntämiseen sekä osaavan työvoiman saatavuuteen tarvitaan kaupunkitasoiset ratkaisut, koska niillä on suuri merkitys työllisyyspalvelujen onnistumiselle ja etuuksien tuottamille kustannuksille.
7. **Osaavan työvoiman saatavuus, työnantajapalvelut:** Kaupungissa on toimivat työnantaja- ja yrityspalvelut, joka tarkoittaa toimivaa työnvälitystä ja yhteistyötä Ladecin ja alueen muiden oppilaitosten kanssa. Tätä hyvää yhteistyötä tiivistetään entisestään ja sidotaan yhteen oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön, jotta voidaan nopeuttaa työhön sijoittumista.
8. **Osaavan työvoiman saatavuus, maahanmuuttajat:** Työllisyyspalveluissa tulee toimimaan tehokas työtä hakevien maahanmuuttajien kotouttamis- ja työllistämispalvelut, jossa kotoutumisajan jälkeen maahanmuuttajat asioivat työnhakuammattinsa mukaisesti ammattialakohtaisissa työnhakijapalveluissa. Myös tämä uudistus lisää maahanmuuttajien pitovoimaa.
9. **Jatkokehittämistoimet, talous ja tiedolla johtaminen:** Työllisyyspalveluissa tullaan kilpailuttamaan ja teettämään loppuvuoden 2024 aikana kustannus-hyöty-analyysi työmarkkinatuen rahoitusmallin muutoksista suhteessa työvoimapalvelujen järjestämiseen, palvelujen tuottamiseen ja niiden vaikuttavuuteen. Lisäksi tiedolla johtamisen ja ennakkoinnin osaamista tullaan vahvistamaan.

Johdanto

Lahden kaupungin työllisyshoidon palvelusuunnitelma on laadittu kevään ja alkukesän 2024 aikana. Palvelusuunnitelma kuvaa, kuinka vuonna 2025 alkaen kunnille siirtyvien lakisääteisten TE-palvelujen, niitä täydentävien palvelujen sekä tukipalveluiden toiminnot järjestetään ja tuotetaan Lahden kaupungilla vuodesta 2025 eteenpäin. Palvelusuunnitelmassa on kuvattu, kuinka seuraavat palvelut tullaan Lahdessa toteuttamaan ja priorisoimaan:

- lakisääteiset ja vapaaehtoiset palvelut sekä
- määrärahasidonnaiset ja tarvesidonnaiset palvelut.

Palvelusuunnitelmassa keskitytään etenkin *määrärahasidonnaisiin ja vapaaehtoisiin palveluihin*, koska lakisääteiset palvelut ovat nimensä mukaisesti lakisääteisiä ja ne tulee järjestää joka tapauksessa. Tarvesidonnaiset palvelut on työllisyyspalvelujen järjestettävä, mikäli laissa säädetyt perusteet täyttyvät. Palvelusuunnitelmaa varten pohdittiin myös sitä, miten työllisyyttä edistäviä palveluita jatkossa tuotetaan: omana tuotantona, ostopalveluna, kumppanuustoiminnalla vai näiden yhdistelmällä.

Palvelusuunnitelma toimii sekä lyhyen että pitkän aikavälin tiekarttana siihen, miten Lahden työllisyyspalvelujen tulee jatkossa palvelutuotannon toteuttamisessa ja kehittämisessä edetä. Tiekartta pitää sisällään myös ehdotetut toimet, joilla kunnille annettu uusi lakisääteinen työllisyyspalveluiden tehtävä sidotaan kaupungin muuhun tehtäväkokonaisuuteen ja kuinka kaupungin muut toimet edesauttavat työllisyyspalveluja onnistumaan tehtävässään. Palvelusuunnitelma on kokonaisvaltainen suunnitelma, joka on kaupunginhallituksen hyväksymä ja jota tuleva työvoimaviranomainen lähtee toimeenpanemaan linjausten mukaisesti. Palvelusuunnitelman valmisteluvaiheessa on kartoitettu eri menetelmin (kysely, haastattelu, työpajatyöskentely) kunnan tahtotilaa ja toiveita mm. määrärahojen kohdentamiselle, palvelujen tuottamisen tavoille sekä muille vastaaville linjauksille.

TE24-uudistuksen taustaa

TE24-uudistuksen ja siihen liittyvän KOTO24-uudistuksen lainsäädäntöä valmisteltiin Marinin hallituskaudella. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) hyväksyttiin 1.3.2023 ja laki kotoutumisen edistämisestä hyväksyttiin 3.3.2023. Kunnille tämä tarkoittaa merkittäviä uusia tehtäviä **1.1.2025** lähtien. Suomeen on tehtävää hoitamaan perustettu 45 työllisyysaluetta. Lahden kaupunki järjestää TE-palvelut itsenäisesti ja toimii yhtenä työllisyysalueena. KOTO24-uudistuksen myötä 1.1.2025 lukien kuntien vastuulle siirtyy myös kotoutumispalveluiden järjestäminen työnhakijana oleville kotoutuja-asiakkaille.

TE24-uudistuksen rahoitus koostuu kahdesta osasta: TE-palvelujen eli lakisääteisen toiminnan rahoituksesta sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta. TE24-uudistuksessa kuntien vastuuta

työttömyysturvan rahoituksesta laajennetaan. Laajeneva rahoitusvastuu kompensoidaan kunnille erillisellä valtionosuuden lisäyksellä. Tämän lisäksi kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista aikaistetaan ja laajennetaan koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös perus- ja ansiopäivärahan perusosaa.

Uudistuksen tavoitteet

Työllisyyspalveluita koskevan uuden lakipaketin mukaan uudistuksen tavoitteena on kasvattaa työllisyyttä edistämällä työn kysyntää ja tarjontaa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä, vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla sekä hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia.

Yksi uudistuksen tavoitteista on kannustaa kuntia huolehtimaan alueen työllisyydestä sekä järjestämään työttömille työnhakijoille mahdollisimman tehokkaita palveluita, jotka johtavat työllistymiseen. Uudistuksella tavoitellaan valtakunnallisesti 7 000–10 000 henkilön työllisyysvaikutuksia. Näitä tavoitteita kirittää kannustava rahoitusmalli, joka ohjaa entistä vaikuttavampaan toimintaan.

TE24-uudistuksen tavoitteena on luoda palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä sekä lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

TE-palveluiden yksi keskeinen tavoite oli tuoda palvelut lähemmäksi asiakkaita, jotta työllistyminen onnistuu entistä nopeammin. Työllisyysalueita tullaan seuraamaan ja mittaamaan valtion toimesta useilla eri mittareilla. Keskeisimmät mittarit, joita työvoimaviranomainen seuraa, tulee kuitenkin olemaan työllisyysaste ja työttömyysaste, koska niillä on suurin merkitys kunnan talouteen. Toki se, kuinka oma työllisyysalue menestyy suhteessa muihin työllisyysalueisiin, on vertailutietona kiinnostavaa ja hyödyllistä. Mikäli työllisyysalue alisuoriutuu suhteessa muihin vastaaviin alueisiin, niin valtio käynnistää neuvontamenettelyn ja arvioinnin sen toimintakyvystä hoitaa lakisääteistä tehtävää.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu muodostaa jatkossa kunnille uuden valtionosuustehtävän, johon kunnille osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä on muutettu siten, että kunnan vastuu työttömyyden ajan rahoituksesta kasvaa ja aikaistuu. Rahoitusvastuu laajenee koskemaan työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Laajeneva työttömyysetuuksien rahoitusvastuu lisää kunnan ja työllisyysalueiden suhdanneherkkyyttä. Tämän vuoksi palvelusuunnitelman laatimista varten oli keskeistä selvittää kyselyllä ja haastatteluilla, kuinka työllisyyspalvelujen tulee toimia, jos suhdanteet muuttuvat ja työllisyyspalveluille myönnetty rahoitus ei tule riittämään kaikkiin toimiin. Suhdanneherkkyys tuo lisähaastetta työllisyyspalvelujen järjestämiseen. Se vaikeuttaa työllisyyspalvelujen toiminnan ennakoitavuutta ja haastaa toimintaa laskusuhdanteessa.

Kyselyt ja haastattelut palvelusuunnitelman kivijalkana

Osana palvelusuunnitelman laadintaa toteutettiin sähköinen kysely (liite 1.), jonka tarkoituksena oli kerätä näkemyksiä työllisyyttä edistäviin palveluihin, työllisyyspalvelujen rahoitukseen ja hankintoihin. Kysely suunnattiin Lahden kaupungin luottamushenkilöille, kaupungin johtoryhmän jäsenille sekä elinvoima- ja työllisyyspalveluiden työntekijöille. Kysely lähetettiin yhteensä 53 henkilölle ja kyselyyn saatiin yhteensä 17 vastausta, joista 12 työntekijöiltä ja viisi kaupungin luottamushenkilöiltä.

Kysely sisälsi viisi teemaa:

1. Näkemyksiä asiakaskohderyhmän priorisointiin
2. Suhdannevaihtelujen vaikutus työllisyysalueen palveluihin ja talouteen
3. Palkkatuki
4. Vapaaehtoisten avustusten myöntäminen
5. Palvelujen tuottamisen tavat

Kyselyä täydennettiin ja syvennettiin luottamushenkilöiden haastatteluilla. Haastatteluihin valittiin kaupunginhallituksen, valtuuston ja suurimpien valtuustoryhmien puheenjohtajat sekä kaupunginjohtaja ja työllisyyspalvelujohtaja. Haastattelujen kysymykset ovat liitteessä 2.

Kyselyssä ja haastatteluissa oli nähtävissä selkeitä mielipide-eroja, jonka vuoksi työllisyyspalvelut oivoi kaupunginhallitukselta näkemyksiä linjausten valmistelua varten kaupunginhallitukselta linjausehdotuksia seuraavista asioista (liite 3):

1. Kuinka Lahden työllisyyspalveluiden tulee toimia suhdanteiden muuttuessa?
2. Mikä on kaupungin kanta sosiaaliseen työllistämiseen?
3. Kuinka jatkossa tulee menetellä kaupungin vapaaehtoisten avustusten myöntämisessä?

Erilaiset näkemykset liittyivät em. kysymyksiin. Seuraavassa luvussa määritellään työllisyyspalveluiden keskeiset linjaukset sekä avataan, millaisia näkemyksiä eri tahoilla näihin kysymyksiin oli, ja miten virkamiesten näkemys on muodostettu.

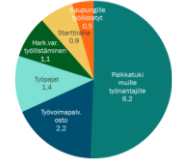
Työllisyyspalvelujen keskeiset linjaukset

Työllisyyspalvelujen budjetti

Valtio myöntää kunnille lakisääteisiin TE-palveluihin valtionosuuden. Jokainen kunta päättää itse, paljonko lakisääteisiin TE-palveluihin ohjataan rahoitusta. Työllisyyspalvelujen budjetti koostuu TE-palveluiden rahoituksesta ja työttömyysetuuksien rahoittamisesta. TE-palvelut koostuvat lakisääteisestä palveluprosessista sekä lakisääteisistä ja vapaaehtoisista palveluista.

Työttömyysetuuksien rahoituksella maksetaan pääsääntöisesti työmarkkinatuen, peruspäivärahan sekä ansiosidonnaisen perusosa 100. päivän jälkeen 10 % ja 700. päivän jälkeen 50 %. Maahanmuuttajien ja pakolaisten työttömyysetuuksien kustannustenjaossa on poikkeuksia.

Työllistämisen edistäminen osana kunnan lakisääteisiä tehtäviä

Kunnan lakisääteiset tehtävät*				
Vapaaehtoinen	Määräraha-sidonnainen	Määrärahasta riippumaton	Tarvesidonnainen	Toimeksiantotehtävä
Järjestäminen kunnan harkinnassa.	Järjestettävä. Laajuus, käytettävät resurssit ja määrärahat kunnan harkinnassa.	Järjestettävä ja osoitettava määrärahat.	Järjestettävä, mikäli lailla säädetty tarveperusteet edellyttävät.	Voi järjestää niin sovittaessa.
<ul style="list-style-type: none"> Lahti-lisä yhdistyksille Rekrytointipalkkio yrityksille Kesätyösetelit Kesäharjoittelijat Ympäristöpaja Nuorten pajat Yhdistysten avustukset 	<ul style="list-style-type: none"> Palkkatuen ja starttirahan määrät Valmennusten, palvelujen ja työvoimakoulutusten määrä ja laajuudet Asiakaspalvelut Digitaalisten palvelujen osuus Monialainen palvelu (TYP) 	<ul style="list-style-type: none"> Työmarkkinatuen kuntaosuus Lakisäätelineen taso asiakaspalvelusta, jotta lain puitteet ja määräajat täyttyvät Lakisäätelineen taso asiakkaille suunnatuista palveluista ja koulutuksista 	<ul style="list-style-type: none"> Muutosurva Rekrytointikoulutus /lomautuskoulutus Yhteishankintakoulutus Kotoutumiskoulutukset ja kotoutumispalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteisen tekemisen taso ja määrä Päijät-Hämeen työllisyysalueen sekä muiden työllisyysalueiden kanssa Valtakunnallinen yhteistyö työllisyysalueiden kesken
2,4 milj. euroa	11,9 milj. euroa	8,3 milj. euroa*	1,3 milj. euroa	- milj. euroa

Lahti

*Valtiovarainministeriö (VM), 2013. Kuntien tehtävien kartoitus, raportti 2012. VM:n julkaisu 2/2013, s. 2833. Saatavissa: <https://vm.fi/kuntien-tehtavat-ja-toiminta>

Euromääräinen arvio pohjautuu TEMin laskelmiin 6.11.2023 ja kaupungin nykyiseen palvelutaseeseen (KS 2024). Siinä on myös huomioitu mm. asiakaspalvelua tuottava henkilöstö ja hanketoiminta.

12.2.2024

2

Kuten aiemmin on kerrottu, työllisyyspalvelujen toimintaan suhdanteet vaikuttavat erityisen paljon. Se vaikuttaa niin työttömyysetuuksien rahoitukseen kuin palveluihin. Tämän vuoksi oli keskeistä selvittää, miten työllisyyspalvelujen tulee toimia tilanteessa, kun suhdanteet äkillisesti heikkenevät, työttömyysetuusmaksut kasvavat ja asiakasmäärät lisääntyvät. Tätä kartoitettiin niin kyselyllä, luottamushenkilöiden haastatteluilla ja siitä haettiin linjausehdotusta myös kaupunginhallitukselta. Kyselyssä ja haastatteluissa kysyttiin seuraavaa: suhdannevaihteluista huolimatta, Lahden työllisyyspalvelujen tulee jatkossa

- Pysyä annetussa budjetissa ja sopeuttaa toimintaansa (ei hakea lisätalousarviota)
- Ylittää budjetti, koska asiakkaiden määrä ja/tai palvelutarve sitä edellyttävät (voi hakea lisätalousarviota)
- Muu vaihtoehto, mikä

Vastaukset kysymykseen jakaantuivat tasaisesti ja c-vaihtoehtoon esitettiin valtion lisärahoitusta sekä pysymistä budjetissa ja painopisteen siirtämistä. Haastatteluissa mielipiteet jakaantuivat samalla lailla kuin kyselyssä ja c-vaihtoehto muotoutui ao. kohdaksi. Valmistelun aikana käytiin kaupunginhallituksen kanssa myös linjaavaa keskustelua palvelusuunnitelman työstämisestä.

LINJAUS 1

Työllisyyspalvelujen toiminnan ja talouden suunnittelun sekä raportoinnin toteuttamiseksi seurataan erillisinä kohteina työllisyyspalvelujen järjestämisestä aiheutuneita toimintakustannuksia sekä työttömyysetuuksista aiheutuvia kustannuksia.

Ensisijaisesti työllisyyspalvelujen palvelutuotannon (oma ja ostopalvelut) on pysyttävää annetussa budjetissa. Mikäli työttömyysetuuksien rahoitukseen varattu määräraha ei riitä, selvitetään kattamisen mahdollisuus ensin palvelualueen sisältä, ja vasta sitten edetään lisätalousarvion tekemiseen.

Kohderyhmä ja palvelut

Kyselyssä kartoitettiin myös sitä, mihin kohderyhmään Lahden työllisyyspalvelujen tulisi erityisesti panostaa. Kyselyssä nousi esiin selkeästi kaksi kohderyhmää: nuoret, alle 29-vuotiaat sekä juuri työttömäksi jääneet (0–6 kk työttömänä olleet). NEET-nuoret kuuluvat kiinteänä osana alle 29-vuotiaiden kohderyhmää. NEET-nuorilla tarkoitetaan aikuisiän kynnyksellä olevia nuoria ja nuoria aikuisia, jotka ovat koulutuksen ja työn ulkopuolella. Usein NEET-tilanne (Not in education, employment or training) viittaa suurentuneeseen syrjäytymisriskiin.

LINJAUS 2

Jatkossa työllisyyspalvelut kohdentaa vaikuttavia palveluja ja/tai toimenpiteitä erityisesti nuoriin ja juuri työttömäksi jääneisiin. Näin ehkäistään pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja hillitää työttömyysetuuksien kustannusten kasvua.

Tässä palvelusuunnitelmassa keskitytään erityisesti määrärahasidonnaisten ja vapaaehtoisten palvelujen kokonaisuuteen, koska näiden palveluiden tehokkaalla kohdentamisella saadaan uudistuksen tavoitteiden mukaisia tuloksia.

Uudistuksen kannustava rahoitusmalli muuttaa merkittävästi maksuvastuuta kunnan ja valtion välillä myös palvelujen ajalta maksettaviin työttömyysetuuksiin. Kunnat rahoittavat työttömyysetuuden jatkossa myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta, kun aiemmin valtio on rahoittanut työttömyysetuuden aktiivijalta. Työssäoloehdon täytyminen nolaa työttömyysetuuksien maksupäiviin liittyvän laskurin. Uudistuksen yhteydessä työssäoloehtoon on ehdotettu muutoksia siten, että täytyisi kuuden kuukauden sijasta 12 kuukauden työssäolosta ja-ettei palkkatukityö

pääsääntöisesti jatkossa kerryttäisi työssäoloehdot. Nämä uudistukset ovat osa kannustavaa rahoitusmallia. Ne siirtävät työllistämisen painopistettä entistä enemmän asiakkaan saattamiseen avoimille työmarkkinoille sekä entistä vaikuttavampiin ja tehokkaimpiin palveluihin. Näillä uudistuksilla on merkittäviä vaikutuksia palkkatukeen, joka ei palvelun sisällöltään, vaikutuksiltaan eikä laajuudeltaan ole enää samanlainen palvelu vuonna 2025 kuin mitä se oli vuonna 2024. Se, että työllisyysalueet rahoittavat palvelun lisäksi myös työttömyysetuuden palvelun ajalta, vaikuttaa jokaiseen myönnettävään palveluun kuntouttavasta työtoiminnasta valmennuksiin ja työkokeiluun. Jokaiselta palvelulta odotetaan erityistä vaikuttavuutta, joka vie työnhakijaa kohti avoimia työmarkkinoita ja palkkatyötä. Työllisyysalueille laissa asetetut tavoitteet ja kannustava rahoitusmalli palkitsevat vain työllistymisestä. Tämä johtaa siihen, että nykyisiä toimintamalleja tulee uudistaa vaikuttavampaan suuntaan. Tällöin esimerkiksi eri kohderyhmille myönnettävät palvelut, jotka eivät johda tutkimusten mukaan pysyvään työllistymiseen, tulee karsia. Esimerkkinä voidaan mainita, että Alasalmi ym. (2019) toteaa, että pitkäaikaistyöttömille tarkoitetut palkkatuet ovat kalliita, eivätkä näytä juuri lisäävän pitkäaikaistyöttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille¹. Vaikeimpien kohderyhmien työllisyyden ja tilanteen edistämiseksi pyritään hyödyntämään ulkoista hankerahoitusta, joka mahdollistaa perustyöstä poikkeavan laaja-alaisen ja tavoitteellisen kokeilu- ja kehittämistyön.

LINJAUS 3

Työllisyyspalvelut tulee karsimaan eri kohderyhmille myönnettäviä palveluja, jotka eivät suurella todennäköisyydellä johda pysyvään työllistymiseen tai lisää merkittävästi työnhakijan edellytyksiä siirtyä työelämään.

Vapaaehtoiset avustukset

Lahti myöntää tällä hetkellä vapaaehtoisia avustuksia seuraavasti:

- Lahti-lisä yleishyödyllisille toimijoille myönnettävä työllistämisen palkkauskustannuksiin
- rekrytointipalkkio, yrityksille myönnettävä palkkio muihin kuin palkkauskustannuksiin
- järjestöjen tai muiden toimijoiden työllisyshankkeisiin myönnettävä avustus (kuntarahoitusosuus), joissa päärahoittajana toimii muu taho, esim. (ESR, Avi, OKM jne.)
- 9.-luokkalaisille jaettavat kesätyösetelit, tuki maksetaan työnantajalle, joka palkkaa nuoren
- kesäryhtäjäystuki 13–29-vuotiaille myönnettävä tuki, kun nuori perustaa palveluntuottajan avulla yrityksen kesäksi
- kaupungin tarjoamat kuukauden kesäharjoittelupaikat kaupungin omissa yksiköissä koululaisille ja opiskelijoille

¹ [Työttömyyden laajat kustannukset yhteiskunnalle \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi/fi/tyottomyyden-laajat-kustannukset-yhteiskunnalle)

LINJAUS 4

Ensi vuoden aikana työllisyyspalvelut tarkastelee nykyisiä avustuksia kriittisesti ja käytössä olevia avustusmuotoja kehitetään edelleen tai lakkautetaan. Samalla pohditaan uusia, vaikuttavampia avustuksia, jotka vastaavat Lahden kaupungin ja TE-uudistuksen tavoitteisiin.

Palvelujen tuottaminen

Kyselyssä kysyttiin myös palvelujen tuottamisesta seuraavasti: ”Tulisiko Lahdessa jatkossa keskittyä vain järjestämisvastuun tuomiin viranomaistehtäviin ja ulkoistaa muiden palveluiden tuottaminen?” Vastauksissa suurin osa totesi, että palvelut voisi ulkoistaa osittain.

Työllisyyspalvelut tuottaa jatkossakin palveluita monikanavaisesti tarkoituksenmukaisuusperiaatteella: omana tuotantona, ostopalveluna ja kumppanuusmallilla. Palvelun tuottamistavan valinta tehdään palvelun laadun, vaikuttavuuden ja tehokkuuden perusteella.

LINJAUS 5

Työllisyyspalvelujen ostopalveluissa suositaan innovatiivisia ratkaisuja ja tulosperusteista hankintaa. Kumppanuusmallilla tuotettavia palveluja kehitetään edelleen ensi vuoden aikana, sillä jatkossa palvelujen tuottamisessa tulisi hyödyntää sidosryhmiä ja koko ekosysteemiä entistä enemmän.

Lyhyen ja pitkän tähtäimen tiekartta

Suositus seuraaviksi kehittämiskohteiksi

Työnvälitys ja työllisyyden edistäminen on jatkossa osa Lahden kaupungin peruspalveluja ja se ei toimi ”omana saarekkeena” irrallaan muusta kaupungin toiminnasta. Muiden toimialojen toiminta ja ratkaisut vaikuttavat työllisyyspalvelujen toimintaan ja sen tehtävässä onnistumiseen. Palvelusuunnitelmaa laatiessa nousi muutamia kokonaisuuksia, joihin olisi hyvä löytää kaupunkitasoinen ratkaisu vuoden 2025 aikana. Näitä kokonaisuuksia olivat kaupungin sosiaalisen vastuu, ekosysteemin hyödyntäminen ja osaavan työvoiman saatavuus. Näillä kaikilla

kokonaisuuksilla on merkitystä työllisyyspalvelujen onnistumiseen sekä kunnan maksamaan työttömyysetuuksien kustannuksiin.

LINJAUS 6

Kaupungin sosiaaliseen vastuuseen, ekosysteemin hyödyntämiseen sekä osaavan työvoiman saatavuuteen tarvitaan kaupunkitasoiset ratkaisut, koska niillä on suuri merkitys työllisyyspalvelujen onnistumiselle ja etuuksien tuottamille kustannuksille.

Sosiaalinen vastuu

Kyselyissä ja haastatteluissa nousi esiin kaupungin sosiaalinen vastuu: mitä se on ja miten se konkreettisesti näkyy kaupungin eri toiminnoissa. Tämä todettiin tärkeäksi pohdittavaksi asiaksi. Nykyisellään moni kunta palkkaa omaan kuntaansa heikossa työmarkkina-asemassa olevan sekä tarjoaa kuntalisää valtion maksaman palkkatuen lisäksi silloin, kun yritys tai kolmas sektori palkkaa työttömän. Jatkossa palkkatukea kohdennetaan entistä vaikuttavampiin työllistymispolkuihin, joten kaupungin sosiaalisen vastuun merkitys korostuu eri tavalla. Työllisyyspalveluja ja koko kaupunkia auttavat pitkän tähtäimen toimet, joita on keskeistä lähteä kehittämään kokonaisvaltaisesti. Esimerkkinä on positiivinen segregaatio ja kohdennetut erityistoimet tietyille alueille, huomioiden koko perheen tilanteen. Tällaisessa toimintamallissa kytkettäisiin kaupungin palveluista koulutus, vapaa-ajan palvelut, työllisyyspalvelut ja hyvinvoinnin edistäminen sekä muita sidosryhmiä.

Sosiaalisen vastuun merkitys kasvaa entisestään vaikuttavuuden vaateen myötä. Sekä kyselyssä että haastatteluissa korostui vahvasti vaade työllisyyspalvelujen vaikuttavuudesta, johon toki myös järjestämislaki ja rahoitusmalli kannustavat. Työllistymispalvelujen vaikuttavuudella viitataan nimenomaan työllistymistä *palkkatyöhön*. Sosiaalisen vastuun piiriin lukeutuvilla palveluilla ja toimilla ei ole välttämättä tämänkaltaista vaikuttavuutta. Kun kaupunginhallitukselle esiteltiin ”tulisiko palkkatuen sijasta käyttää sosiaalista työllistämistä (kun työllistetään pitkäaikaistyötöntä/vaikeasti työllistettävää) osana kunnan sosiaalista vastuuta, tulisiko sosiaaliselle työllistämiselle käyttösuunnitelmassa varata oma budjetti, jonka rahoitus olisi kunnan yleisen toimialan rahoitusta, näkemykset erosivat. Sosiaalista työllistämistä, sen muodoista ja rahoittamisesta olisi hyvä jatkaa keskusteluja osana kaupungin sosiaalista vastuuta.

Ekosysteemin hyödyntäminen

TE-uudistuksen tavoitteena on vahvistaa työllisyyttä sekä lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen saatavuutta ja vaikuttavuutta tuomalla palvelut lähemmäksi asiakasta sekä kytkemällä palvelut osaksi laajaa kuntaekosysteemiä. Osana tavoitteen toteutumista on määriteltävä, mitä tämä

konkreettisesti tarkoittaa Lahden kaupungissa ja miten Lahdessa rakennetaan toimiva, tehokas ja laaja ekosysteemi? Tähän työllisyyspalvelut tarvitsee koko kaupungin mukaan rakentamaan yhteisesti toimivaa mallia, joka palvelee niin työnhakijoita kuin työnantajiakin. Kaupungin muut sidosyksiköt voisivat olla vahvoja ekosysteemikumppaneita työllisyyspalvelujen rinnalla. Keskeisimmät kumppanit ekosysteemissä ovat työtä tarjoavat tahot (mm. yritykset, kolmas sektori) ja koulutuksen järjestäjät. Näiden kanssa työllisyyspalveluilla on jo nyt toimivat suhteet ja niitä yhä edelleen vahvistetaan.

Työnantajapalvelujen ekosysteemin rakentamista tehdään jo nyt laajassa yhteistyössä. Tavoitteena on tarjota alueen yrityksille toimiva verkosto, josta työnantaja saa apua niin liiketoiminnan kehittämiseen, osaavan työvoiman löytymiseen, muutostilanteisiin kuin rahoitustarpeisiin. Syksyllä 2024 valmistelussa on tiiviisti mukana Lahden kaupungin lisäksi Päijät-Hämeen tuleva työvoimaviranomainen, LADEC Oy, Salpaus sekä ELY-keskus. Verkoston varsinainen toiminta ja kehittäminen käynnistyvät vuonna 2025 toimivallan siirtyessä kuntaan.

Hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä Päijät-Hämeessä ollaan muodostamassa yksi työllistymistä edistävän monialaisen (TYM) tuen yhteistoimintamalli, jossa toimivat niin Päijät-Hämeen työllisyysalue kuin Lahden kaupungin työllisyyspalvelut yhteistyössä Kelan ja hyvinvointialueen kanssa. Tämä ekosysteemi on tärkeä erityisesti niiden asiakkaiden osalta, joilla on haastetta työ- tai toimintakyvyn osalta, sillä yksin työvoimaviranomaiset eivät pysty tätä kohderyhmää juuri auttamaan. Päijät-Hämeeseen tullaan perustamaan yksi yhteinen TYM-johtoryhmä ja toimintamallista tullaan tekemään sopimus Hyvinvointialueen, Kelan sekä työvoimaviranomaisten kesken loppuvuoden 2024 aikana.

Työllisyyspalvelut tulee ensi vuoden aikana panostamaan ja luomaan uusia, uudentyyppisiä kumppanuusmalleja, joihin TE24-uudistus antaa nyt erinomaiset mahdollisuudet. Osana ekosysteemiä ja myös osana sosiaalista vastuuta kaupungin tulisi pohtia, mikä on kolmannen sektorin rooli esimerkiksi työllistäjänä, työllisyyspalvelujen palvelutuottajana, sosiaalisen vastuun yhteistyötahona ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspintana. Työllisyyspalvelut kykenee yhdistämään useita palveluja, joita esimerkiksi muut toimialat tuottavat. Näin on mahdollista rakentaa entistä vaikuttavampia asiakaspolkuja työnhakijoille.

Osaavan työvoiman saatavuus

Yksi keskeisiä edellytyksiä alueen elinvoiman kasvulle on se, että yritykset löytävät tarvettaan vastaavaa osaavaa työvoimaa. Tämä helpottaa myös yrityksiä valintoja mm. sijoittumis- ja laajentamispäätöksiä tehdessä. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2021 Lahdessa vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneita yli 15-vuotiaita oli vähemmän (72,9 %) kuin koko maassa (74,6 %). Samoin korkea-asteen suorittaneita (29,8 %) oli maan keskiarvoa (33 %)

vähemmän². Tärkeimmät yhteistyökumppanit työllisyyspalveluille ovatkin alueen toisen asteen oppilaitos Salpaus, LAB-ammattikorkeakoulu sekä LUT-yliopisto. Lahteen sijoittunut yliopisto tuo Lahdelle kaivattua osaamista alueelle. On kaupunkitasoinen tehtävä saada opiskelijat jäämään opiskelujen jälkeen Lahteen töihin ja se tarkoittaa panostuksia Lahden veto-, pito- ja lumovoimaan unohtamatta kohderyhmiä.

LINJAUS 7

Kaupungissa on toimivat työnantaja- ja yrityspalvelut, joka tarkoittaa toimivaa työnvälitystä ja yhteistyötä Ladecin ja alueen muiden oppilaitosten kanssa. Tätä hyvää yhteistyötä tiivistetään entisestään ja sidotaan yhteen oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön, jotta voidaan nopeuttaa työhön sijoittumista.

Liitteen 4 Lahden työllisten ja työpaikkojen ennakoidun kehityksen 2022–2040 mukaan Lahden väestönkasvun taustalla ennakoidaan olevan muuttoliikkeestä saadut muuttovoitot. Muuttovoitto syntyy pääosin kansainvälisestä muuttoliikkeestä. Negatiivisen luonnollisen väestönlisäyksen ennakoidaan heikentävän väestönkasvua merkittävästi. Näin ollen työllisten ennakoitu kasvu perustuu pitkälti maahanmuuttoon. Työllisyyspalvelujen tulee huomioida tämä uusia palveluita ja avustuksia suunnitellessa ja kehittäessä.

LINJAUS 8

Työllisyyspalveluissa tulee toimimaan tehokas työtä hakevien maahanmuuttajien kotouttamis- ja työllistämispalvelut, jossa kotoutumisajan jälkeen maahanmuuttajat asioivat työnhakuammattinsa mukaisesti ammattialakohtaisissa työnhakijapalveluissa. Myös tämä uudistus lisää maahanmuuttajien pitovoimaa.

Tärkeä osa osaavan työvoiman saatavuuden varmistamista on pystyä ennakoimaan työmarkkinoiden muutoksia ja reagoimaan niihin edeltä käsin. Tiedolla johtamisen osaaminen ja ratkaisut sekä ennakointityö tulevat olemaan tärkeä osa työllisyyspalvelujen toimivuutta. Toiminnan suunnittelun kannalta on tärkeää, että olemassa olevasta tiedosta ja datasta pystytään tulkitsemaan nykyisen toiminnan vaikuttavuutta ja kannattavuutta, sekä ennakoimaan tulevia palvelu- ja osaajatarpeita. Varsinkin valmisteluvaiheessa tärkeää on pyrkiä hahmottamaan kustannus-hyöty-skenaarioita, jotta työmarkkinatuen rahoitusmallin muutoksien vaikutukset talouteen ja toimintaan pystytään huomioimaan.

² [Kuntien avainluvut | Tilastokeskus \(stat.fi\)](#)

LINJAUS 9

Työllisyyspalveluissa tullaan kilpailuttamaan ja teettämään loppuvuoden 2024 aikana kustannus-hyöty-analyysi työmarkkinatuen rahoitusmallin muutoksista suhteessa työvoimapalvelujen järjestämiseen, palvelujen tuottamiseen ja niiden vaikuttavuuteen. Lisäksi tiedolla johtamisen ja ennakkoinnin osaamista tullaan vahvistamaan.

Muutosvaiheen riskit

Henkilöstöriskit: Muutosvaiheen suurimmat haasteet liittyvä valtiolta siirtyvän henkilöstön siirtoon kunnalle liikkeenluovutuksella. Liikkeenluovutukseen liittyvien periaatteisiin ja lakiin pohjaten henkilöstö siirtyy valtiolta tehtävineen ja palkkoineen. Kuitenkin TE-uudistuksen tavoitteisiin on sisällytetty jo lähtökohtaisesti oletus siitä, että toiminta ei tule jatkumaan entisellään, vaan että kunnat ja tulevat työllisyysalueet tulevat kehittämään TE-palveluja ja asiakasprosesseja asiakaslähtöisiksi ja paikallisia tarpeita vastaaviksi. Vanhat tehtäväkuvat ja nimikkeet eivät päde KVTESiin eivätkä kunnan tavoitteisiin tulevasta toiminnasta. Omat riskit liittyvät myös kuntakokeilun määräaikaisen henkilöstön työsuhteiden päättymiseen sekä osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseen vuodenvaihteessa. Perehtyminen niin kaupunkiin työnantajajana kuin uusiin toimintamalleihin tapahtuu yli sadalla henkilöllä yhtä aikaa, mikä vie aikaa ja resurssia pois tehokkaalta asiakastyöltä.

Tietojärjestelmäriskit: uudelle työvoimaviranomaiselle siirtyä käyttövelvoite valtion tietojärjestelmäkokonaisuuteen. Tulevaa asiakastietojärjestelmää kutsutaan nimellä Asiantuntijan Työmarkkinatori, eli tuttavallisemmin A-TMT. Tämän järjestelmäkokonaisuuden kehittäminen on yhä käynnissä, eli edes valtiolla ei vielä ole tietoa työvoimaviranomaisille siirtyvän kokonaisuuden toimivuudesta. Valtion järjestelmäkokonaisuudesta tulee tehdä useita eri integraatioita sekä kaupungin omiin, kuin myös ja myös Lahden tapauksessa Provincia Oy:n tietojärjestelmiin, liittyen niin siirtyvän henkilöstön tietoihin kuin asiakastietoihin. Lisäksi myönnettävien tukien kuten palkkatukien ja starttirahojen osalta integraatiot taloudenhallinnan järjestelmiin ovat kriittisiä olla toiminnassa heti. Näiden rajapintakuvaukset ovat saapuneet jatkuvasti myöhässä aikataulusta, ja yhteistyö valtion KEHA-keskuksen kanssa on haastavaa. Mahdolliset tietojärjestelmien mahdolliset toimimattomuudet vuodenvaihteessa vaikuttavat asiakaspalveluun, asiakkaiden toimeentuloihin ja lakisääteisen palvelun viivästymiseen ja aiheuttavat mahdollisesti suurtakin mainehaittaa.

Talouden riskit: työmarkkinatuen rahoitusvastuun muutokset yhtä aikaa hallinnollisen uudistuksen ja palvelujen järjestämistä vastuun siirtymän kanssa aiheuttaa riskin kunnan taloudelle. Toiminnan käynnistäminen tulee viemään niin ajallista kuin rahallista resurssia samaan aikaan, kun kasvavan rahoitusvastuun kustannukset lankeavat kunnille.

Liitteet

Liite 1. kysely

Liite 2. Haastattelujen kysymykset

Liite 3. Kysely khn jäsenille keskeisimmistä linjausehdotuksista

Liite 4: Lahden työllisten ja työpaikkojen ennakoitu kehitys 2022–2040